

Psychiatrické vyšetření

U psychiatrického vyšetření je naším cílem zjistit co nejvíce informací o pacientovi sloužících k tomu, abychom mohli spolehlivě vyhodnotit situaci, zaujmout k jeho potížím stanovisko (v podobě syndromologické a pracovní diagnózy) a navrhnout další plán vyšetření a léčby.

Položky psychiatrického vyšetření:

- **1 Identifikační údaje** pacienta (jméno, rodné číslo, datum narození, bydliště, kontakt, kontakt na blízkou osobu)
- **2 Parere** - doporučení (pacient odeslán na žádost praktického lékaře, adiktologické ambulance, psychoterapeuta, nebo přichází sám, v doprovodu...)
- **3 Nynější onemocnění, NO:** popis subjektivních problémů pacienta, které ho dovedli k vyšetření
- **4 Anamnéza:** tzv. předchorobí, soubor lékařsky významných informací ze života pacienta
- **5 Souběžná anamnéza** (někdy nazývaná "objektivní") - Jedná se o informace o pacientovi od druhých osob, většinou těch, co pacienta přivedli.
- **6 Zhodnocení výsledků** předcházejících vyšetření, pokud jsou k dispozici
- **7 Status praesens psychicus, SPP** (současný psychický stav)
- **8 Status praesens somaticus, SPS** (současný tělesný stav): základní zhodnocení tělesného stavu s měřením základních fyziologických funkcí
- **9 Syndromologický závěr**, diferenciálně-diagnostická rozvaha.
- **10 Plán** dalších vyšetření a návrh terapeutického postupu

Metody psychiatrického vyšetření

- 1. Pozorování pacienta
- 2. Rozhovor s pacientem
- 3. Získání souběžných informací (od rodiny, doprovodu, policie, lékařské zprávy od jiných lékařů...)

Pomocné vyšetřovací metody přídatné k psychiatrickému vyšetření

- psychometrické škály
- laboratorní vyšetření krve, moči
- zobrazovací vyšetření mozku
- komplexní psychologické vyšetření

Zásady vedení rozhovoru s pacientem během psychiatrického vyšetření

- Vyhradíme si pro pacienta dostatečný čas (nejlépe 1-2 hodiny) a prostor, kde nebudeme zbytečně rušeni.
- Strukturované vedení rozhovoru:
 - **Úvod:** Ptáme se zejména na to, co přivedlo pacienta k vyšetření, aktuální obtíže, klademe otázky obecnějšího rázu. Otázky ponecháváme otevřené s prostorem pro spontánní výpovědi pacienta.
 - **V průběhu:** Doptáváme se na věci, které nás zajímají, které pacient spontánně nezmiňuje. Pacientovi vyjádříme pochopení pro jeho potíže a ubezpečíme ho, že se k nim ještě vrátíme a budeme se jim věnovat detailněji v průběhu léčby
 - Na konci delších pasáží shrneme dosavadní informace a necháme si je odsouhlasit,

- (reflektujeme co bylo řečeno) aby bylo jasné, že rozumíme, co pacient myslí. Vyjadřujeme tím i to, že pacientovi věnujeme pozornost, že je pro nás důležité, co říká.
- Ke konci rozhovoru: Intimní otázky (sexuální anamnéza, partnerské vztahy...), kdy je již navázán bazální terapeutický vztah a důvěra. Dotazy jsou konkrétní a vedení je direktivnější.
 - Vyvarujeme se sugestivním otázkám (*To jste musel cítit i velkou úzkost, ne?*)
 - Na konci celého vyšetření pacienta seznámíme s naším nálezem (co si o jeho problémech myslíme), terapeutickým plánem (jakou pomoc mu nabídneme) a necháme mu prostor pro jeho dodatečné otázky.
 - Pacientovi dodáváme naději, že jeho problémy jsou řešitelné. (*Tyto obtíže známe, vyskytují se poměrně často, existuje léčba*)
 - Specifika jednání se **sebevražedným** pacientem a **neklidným** pacientem jsou probrány v příslušných kapitolách.

Struktura anamnézy

1. Rodinná anamnéza

- Výskyt psychiatrických onemocnění v širší rodině (SCH, BAP, unipolární deprese, demence, výskyt sebevražd, nadměrné užívání návykových látek)
- U rodičů, sourozenců a dětí se ptáme na jejich věk, psychický i tělesný stav - Pokud rodiče nežijí - kdy umřeli a na jakou chorobu

2. Osobní anamnéza

- souhrn informací o samotném pacientovi, součásti: Somatická anamnéza, Psychiatrická anamnéza, Užívání návykových látek, Vzdělání, Sociální anamnéza, Pracovní anamnéza, Sexuální a matematická anamnéza, Dětství, Zájmy, povaha, Plány do budoucna,
- **Somatická anamnéza**
 - Aktuální a prodělaná tělesná onemocnění (vč. dětství)
 - Okolnosti porodu pacienta (fyziologický/komplikovaný), psychomotorický vývoj v dětství (opoždění řeči, pomočování, poruchy učení, hyperaktivita...)
 - Gynekologická anamnéza (menarché, menopauza, antikoncepce, těhotenství, umělá přerušování těhotenství)
 - Farmakologická anamnéza (pravidelně a nepravidelně užívané léky, vč. dávkování)
 - Alergická anamnéza
 - Epidemiologická anamnéza
- **Psychiatrická anamnéza**
 - Průběh psychických obtíží (začátek, změna obtíží v čase)
 - Dosavadní psychiatrická léčba - kde, medikace, psychoterapie, biologická léčba, Co fungovalo?
 - Psychiatrické hospitalizace v minulosti - kdy a z jakého důvodu
 - **specificky se vždy ptáme na: sebevražedné myšlenky nebo úmysly v minulosti, TS v minulosti, sebepoškozování v minulosti, psychóza v minulosti**
- **Užívání návykových látek**
 - Ptáme se na alkohol, nikotin, nelegální návykové látky, návykové léky (hypnosedativa, opioidní analgetika, psychostimulační léky)

- U každé kategorie rozsah užívání (experimentálně, denně...), začátek užívání, orientační dávku u pravidelných uživatelů, přítomnost odvykacích stavů a přítomnost komplikací (bludy, halucinace, sebevražedné myšlenky, neklid, u iv. uživatelů se vždy zeptat na žloutenky)
- U alkoholu specifikujeme začátek pití, frekvenci množství a typ užívaného alkoholu, přítomnost odvykacích symptomů (pokud ano, tak jaké), přítomnost výpadků paměti (okének) **palimpsestů**, ranních doušků, delírií a epileptických záchvatů, pobyt na záchytné stanici
- U nelegálních látek metoda zneužívání (nazálně = šňupáním, intravenózně, orálně...)
- U návykových léků cestu sehnání (lékařské předpisy, černý trh...)

Pozor, spousta lidí nepovažuje pivo a víno za alkohol, je potřeba se ptát specificky.

• **Dětství**

- Spokojenost v dětství, fyzické tresty, šikana, , vztahy s kamarády, vztahy v původní rodině (vztah k rodičům a sourozencům, rozvod rodičů).
- Školní anamnéza- Vztahy se spolužáky, oblíbenost v kolektivu, adaptace na školní řád, školní prospěch, prospěch z chování, opakování ročníku

• **Vzdělání**

- nejvyšší dosažené vzdělání

• **Pracovní anamnéza**

- Průběh pracovní kariéry, poslední zaměstnání, frekvence změn zaměstnání
- Zda-li je aktuálně na neschopence, registrován na úřadu práce nebo v důchodu...

• **Sociální anamnéza**

- v jakých podmínkách pacient žije (byt/dům/ubytovna/ulice, kolik lidí, jaké má soukromí etc.)
- vztahy uvnitř rodiny
- udržování kamarádských vztahů
- Rámcově finanční situace (dluhy, exekuce, insolvence, finanční dávky)

• **Partnerské vztahy**

- Stav (svobodná/ženatý/rozvedená/ovdovělý),
- Iniciale pohlavního života (v kolika letech),
- sexuální orientace
- spokojenost v současném partnerském a intimním životě, poslední partnerský vztah, rámcově počet partnerských vztahů v životě a nejdelší trvání vztahu
- počet dětí
- konflikty, rozvod

• **Právní anamnéza**

- kriminalita(trestní rejstřík),
- absolvování vojny (A/N),
- vlastnění řidičského a zbrojního průkazu
- právní problémy

• **Zájmy, povaha, víra plány do budoucna**

- Jaké má pacient zájmy, zda-li si všimnul náhlé změny těchto zájmů, zda-li došlo k úbytku zájmů

- Charakteristika povahy (Jak byste se popsal jako člověk?), zda-li si všimnul náhlé změny své povahy
- Plány do budoucna (Má/nemá plány, jsou normální nebo megalomanické?)
- víra?

3. Souběžná anamnéza

- informace od doprovodu (včetně policie či záchranářů), příbuzných, přátel, spolupracovníků a jiných lékařů
- důležitá při nízké validitě informací od pacienta (např. pacient v psychotickém stavu či pacient s demencí) a znaků disimulace/simulace u pacienta
- když už s nimi mluvíme, vždy zjišťujeme od blízkých přítomnost suicidálního chování u pacienta
- je vhodné se zeptat na abúzus návykových látek.

Status praesens somaticus (aktuální tělesný stav) SPS

1. Subjektivní stav

- přítomnost bolesti a jiných tělesných příznaků, v souvislosti s duševními poruchami se často vyskytují bolesti hlavy, celková únava, zesláblost, třes, pocení dlaní, gastrointestinální obtíže (zácpa, průjmy, nechutenství)

2. Objektivní stav

- orientační zhodnocení celkového stavu (výživa, hydratace, kůže, ikterus, poranění...), neurologického stavu, krku (štítná žláza, uzliny), hrudníku (poslech srdce a plic), břicha (palpační citlivost, rezistence, velikost jater a sleziny), končetin (pulzace tepen, otoky, záněty, jizvy po sebepoškozování, místa vpichů, vředy)

- fyziologické funkce- krevní tlak, tepová frekvence, tělesná teplota, výška, váha (BMI).

Status praesens psychicus (aktuální psychický stav) SPP

Status praesens psychicus (aktuální psychický stav) je stručné zhodnocení psychických funkcí pacienta s kterým vedeme diagnostický rozhovor. Obecně hodnotíme to, co v tu danou chvíli pozorujeme včetně toho, co pacient říká.

Pokud mluvíme o více somatických příznacích (spánek, apetence), spoléháme se na to, co udává pacient během rozhovoru a pak většinou napíšeme např. *“udává sníženou chuť k jídlu, udává obtížné usínání, ranní pesima etc.”*.

Pokud pozorujeme poruchy myšlení např. bludnou produkci, můžeme v závorce specifikovat co konkrétně je jejím obsahem např.: *“paranoidně-perzekuční bludná produkce (pacient věří, že ho pronásledují mimozemšťané, že jsou v jeho bytě nainstalovány kamery, že se mu snaží ublížit)”*. Podobně můžeme konkrétně popsat obsah obsesí, ruminací, katathymních myšlenek...

Dbáme na to, abychom neopomenuli popsat základní psychické funkce: vědomí, orientace, psychomotorické tempo, soustředění během pohovoru, myšlení, emotivitu, náladu, přítomnost/nepřítomnost napětí a úzkosti, přítomnost/nepřítomnost poruchy vnímání, chování a vnější vzezření. Uvádíme přítomnost/nepřítomnost suicidality a agresivních projevů. **Zároveň by měl být SPP dostatečně stručný a výstižný na to, aby si ten, co ho po nás čte mohl rychle udělat představu jak se v době vyšetření pacient projevoval.** To je základní účel SPP.

Během rozhovoru zpravidla hodnotíme:

(norma je vyznačená tlustě, příklady odchylek jsou v závorkách)

- **1. Vědomí - vigilní** (sommelentní), **lucidní** (obluzené vědomí, alterované vědomí, delirantní...)
 - všímáme si nakolik je pacient při vědomí, zda je čilý, jestli při vyšetření usíná, luciditu hodnotíme dle smysluplnosti myšlenkových obsahů, orientace, pozornosti, kontinuity a účelnosti jednání, schopnosti navázat kontakt.
- **2. Orientace - orientován místem, časem, osobou i situací** (dezorientován, částečně orientován...)
 - ptáme se na to jestli pacient ví kolikátého je dnes, ve kterém jsme patře, kde se nacházíme, co zde děláme a proč etc...
- **3. Celkový vzhled a postoj k vyšetření - klidný** (nervózní, tenzní), **upravený, bez nápadností ve vzhledu** (výrazná tetováž, na těle jizvy po sebepoškozování, nápadné oblečení...) **ke spolupráci ochotný** (spolupráce formální, nespolupracující)
 - všímáme si zejména stop po sebepoškozování, tetování s určitým odkazem, jestli je pacient spíše v defenzivní pozici, odpovědi odsekává, nerozvíjí, hostilitu na pozadí, nebo je ke kontaktu ochotný
- **4. Oční kontakt - oční kontakt navazuje, udrží** (očním kontaktem uhýbá, oční kontakt nenaváže, pohled fixuje, ulpívá)
 - u stavů s narušeným kontaktem s realitou bývají ulpívavé, nejisté, vágní, nezacílené pohledy, někdy pacient nezvládne navázat oční kontakt, nebo při velké tenzi, paranoiditě třepe pohledem po místnosti, ohlíží se ke dveřím, nebo neurčitě kolem sebe
- **5. Psychomotorické tempo (PMT) - PMT v normě** (zrychlené, zpomalené, známky farmakótlumu)
 - sledujeme jak rychle pacient mluví, jak rychle se pohybuje, jak rychle reaguje na podněty
- **6. Řeč - řeč přiměřené hlasitosti** (tichá, hlasitá), **odpovídá bez latencí** (s latencemi, neodpovídá) **v relaci** dotazovaného (mimo relaci), **spontánně rozvíjí** (stroze, jednoslovně, řeč pomalá, tichá/ rychlá, překotná, logorea, koktavost, mutismus, dysartrie)
 - sledujeme jak rychle pacient mluví, jak rychle se pohybuje, jak rychle reaguje na podněty
- **7. Myšlení - myšlení souvislé** (v myšlení rozvolnění asociací, inkoherní, pseudoinkoherní, slovní salát) **bez přítomnosti bludů** (/blud xy kongruentní/inkongruentní s náladou), **bez obsesí** (přítomny obsese xy, ruminace), (obsahově chudé myšlení, katathymní myšlení, perseverace, echolalie, verbigerace...)
 - při testování logické návaznosti myšlení se můžeme zeptat na vysvětlení přísloví, sondujeme bludnou produkci, někdy pacient naznačí, citlivě se doptáváme, **bludy nevyvracíme, nepotvrzujeme.**
- **8. Emoce - emočně stabilní** (labilní, oploštělý, plochý), **adekvátní** (neadekvátní), nálada **bez výrazných denivelací** (nálada pokleslá, nedosahující hloubku deprese, depresivní, úzkostná, obavná, elevovaná, manická, euforická, projasněná), **bez úzkosti a bez tenze** (přítomná, úzkost, vnitřní tenze, viditelná tenze, neklid),
 - ptáme se na pocity bezdradnosti, beznaděje, exhausce, insuficence, ranní pesima, hypoergii, sníženou apetenci, hedonii, z čeho má radost.
 - emoce se většinou projevují tělesným postojem, hlasitostí řeči, mírou energie, kterou pacient projeve vydává, výrazem v obličeji
- **9. Vnímání - bez známek poruch vnímání** (halucinace xy, iluze xy, depersonalizace, derealizace, halucinatorní chování...)
 - ptáme se cíleně na hlasy, vidiny, sledujeme halucinatorní chování (viz halucinatorní syndrom)
- **10. Pozornost - normoprosektický** (hypoprosektický, roztržitý, aprosektický)
 - většinou se pozná podle toho, jestli dostatečně dlouho udrží determinující linii hovoru, jestli si pamatuje o čem jsme mluvili, jestli je schopen sledovat instrukce, nebo v půlce odbíhá, zaměřuje se jinam, pokud se chceme ujistit, můžeme dát sedmičkový test

- **11. Intelekt, paměť** - kognitivně-mnestické funkce orientačně v normě (porucha výbavnosti paměti)
 - ptáme se na to jestli pozoruje v poslední době zhoršení paměti, můžeme dát příslušné testy na paměť
- **12. Osobnost – osobnost bez nápadných odchylek** (přítomné rysy narcistní, schizoidní, vyhýbavé...) (snížená kontrola impulzů, snížená frustrační tolerance...), (osobnost deprivovaná procesurálním onemocněním, dlouholetým abusem...)
 - všímáme si postoje ve vztazích, ke společnosti, k sobě, reakce na zátěž, preferované strategie v obtížných situacích, v prvním kontaktu většinou nehodnotíme, pokud není evidentní odchylka.
- **13. Jednání - chování bez nápadných odchylek** (kutivost, stupor, katatonie, příznak podušky, vosková ohebnost agitovanost, nápadné zhrbení, zvláštní chůze, katatonní excitace, výrazná strojená gestikulace, manýrování, echopraxie... ale také např. odmítá jídlo a pití)
- **14. Náhled - náhled přítomen/verbalizován** (náhled nepřítomen, anosognostický)
 - všímáme si jakým způsobem o svých obtížích pacient mluví, zdali si vůbec myslí, že má obtíže, nebo externalizuje, racionalizuje.
- **15. Suicidalita - asuicidální** (přítomny vágní myšlenky na nesmyslnost bytí, suicidální ideace bez konkretizací/s konkretizacemi, přání zemřít/přání úlevy od obtíží, bez plánu/s plánem, bez tendencí k realizaci/ s tendencemi k realizaci, tendence k sebepoškození) dál viz [sebevražednost](#).
- **16. Agrese – bez heteroagresivních tendencí** (verbálně agresivní, tendence k brachiální agresivitě) dál viz [agrese](#)
- **15. Spánek (somnie)** - spánek v normě (spánek nekvalitní, přerušován, sanován medikací, insomnie)
 - ptáme se jak pacient spí, jestli má spíše obtíže s usnutím, nebo se budí v průběhu noci, nebo moc brzo ráno, jak moc je odpočatý
- **16. Validita**
 - tendence k cenzurování odpovědí, disimulaci psychotických prožitků/poruchy nálady, tendence k agravaci příznaků, k simulaci, snížená validita např. Anamnestických údajů kvůli poruchám paměti, nebo akutní psychóze

Více viz: [symptomy](#)

SPP u zdravé osoby v klidu a pohodě bude v psychiatrickém vyšetření napsáno asi takto:

vigilní, lucidní, orientován místem, časem, osobou i situací, klidný, upravený, bez nápadností ve vzhledu, ke spolupráci ochotný, oční kontakt navazuje, udrží, PMT v normě, řeč přiměřené hlasitosti, odpovídá bez latencí, v relaci otázek, spontánně rozvíjí, myšlení souvislé, bez přítomnosti bludů, bez obsesí, emočně stabilní, adekvátní situaci, nálada bez výrazných denivelací, bez úzkosti a bez tenze, bez známek poruch vnímání, normoprosektický, kognitivně-mnestické funkce orientačně v normě, osobnost bez nápadných odchylek, chování bez nápadných odchylek, náhled přítomen, asuicidální, bez heteroagresivních tendencí, spánek a apetence v normě.

Psychometrické škály

Psychometrické škály jsou standardizované soubory položek (otázek), které mají za úkol kvantifikovat psychiatrické příznaky (obsahují číselné označení intenzity, frekvence příznaků, či chování). Můžou být součástí komplexního psychiatrického vyšetření, nebo širší diagnostiky. Podle toho jestli je pacient vyplní sám, nebo s klinickým pracovníkem je dělíme na dva druhy:

- **sebeuposuzovací škály:** pacient je vyplňuje sám, pracovník je pak pouze vyhodnotí
- **objektivně- posuzovací škály:** pacient je vyplňuje s lékařem/psychologem

Výsledkem je bodové ohodnocení, které vyjadřuje přítomnost/nepřítomnost a závažnost poruchy

Příklady:

sebeuposuzovací:

BDI - beckova sebeuposuzující škála deprese, **BAI**- Beckův inventář úzkosti, **GAD7** - dotazník na generalizovanou úzkost, **CAGE** - detekce problémového užívání alkoholu, **ASRS**- adult ADHD self report scale.

objektivně- posuzovací:

k orientačnímu hodnocení kognitivních funkcí - **MMSE**, test závislosti na tabáku **Fagerströmův test**, Hamiltonova posuzovací stupnice úzkosti a deprese, **MADRS**- Montgomery Asberg škála pro posuzování deprese, **YBOCS**- Yale Brown OCD scale, **PANNS** - positive and negative symptoms scale u SCH, Hachinski score **HACH**- difdg. cévní a atrofické demence.

Škály užívané v adiktologie naleznete zde: [Nástroje pro evaluaci preventivních a léčebných programů](#)

Pomocná vyšetření v psychiatrii

Slouží k upřesnění klinické diagnózy. Patří sem **komplexní psychologické vyšetření** a pak **zobrazovací a laboratorní vyšetření**, které hrají zásadní roli při podezření na organický původ duševních poruch (tzn. poruchy způsobené postižením mozku následkem jeho poškození, choroby nervové soustavy nebo tělesným onemocněním).

Komplexní psychologické vyšetření

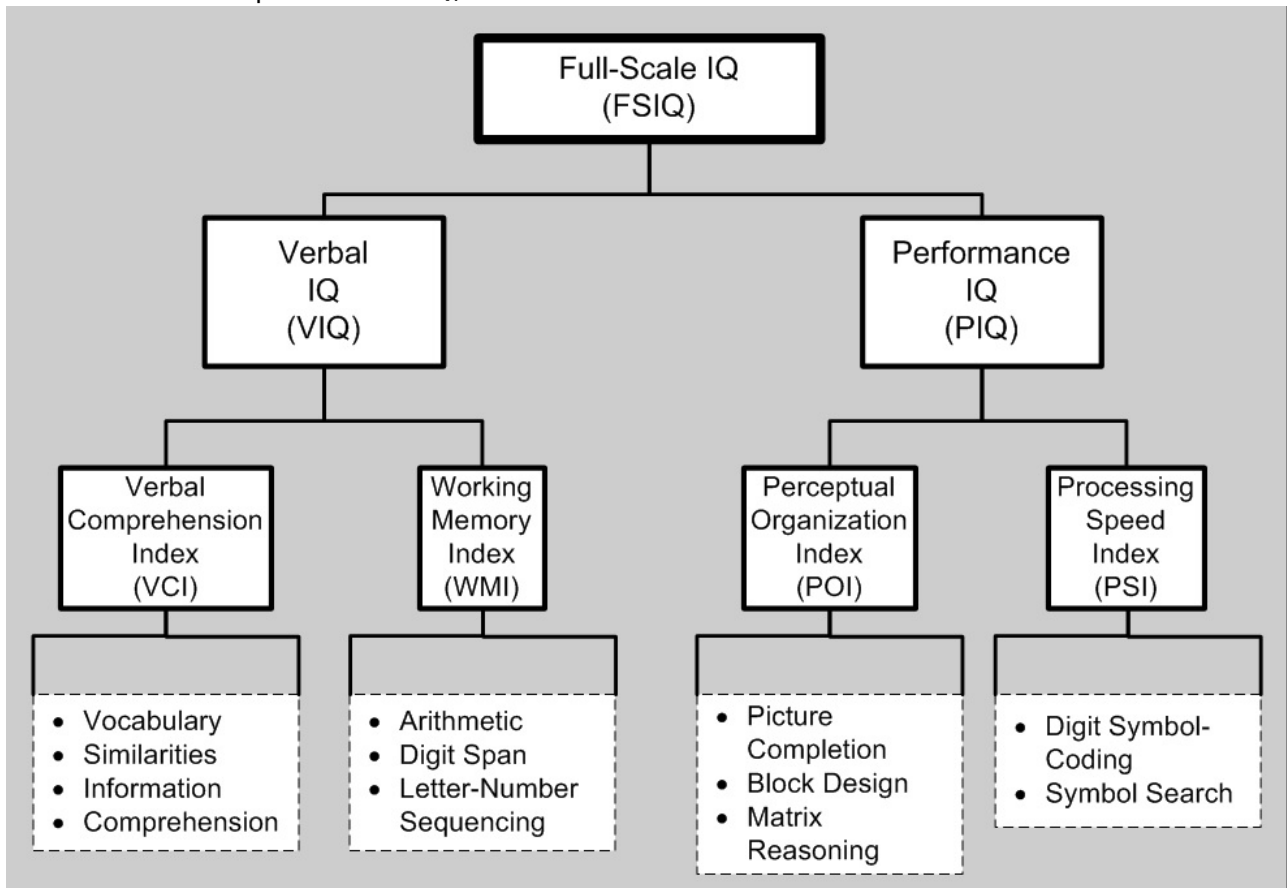
Komplexní psychodiagnostika patří do rukou **klinického psychologa**. Psychologické vyšetření trvá déle než psychiatrické. Záleží na počtu a komplexitě použitých metod (až 8 hodin na více sezení). Psychologická diagnostika se opírá o:

- **Klinické vyšetření** (rozhovor, pozorování, rozbor anamnézy, analýza tzv. spontánních produktů pacienta - deníky, kresby, dopisy...)
- **Testové metody**
 - **Výkonové** (testy inteligence, paměti, pozornosti, neuropsychologické testy)
 - **Osobnostní** (projektivní testy, dotazníky a inventáře, posuzovací stupnice)

Výkonové testy

K posouzení kognitivních funkcí a míry jejich postižení: inteligence, paměť, pozornost, prostorová orientace, rychlost zpracování informací a **exekutivní funkce** (plánování a zahájení činnosti, plynulost psaní a řeči, řazení kroků k vyřešení problému...) Řada testů se překrývá s neuropsychologickými testy, které se používají k měření psychických funkcí při organickém poškození mozku v neurologii (operace mozku, nádory, trauma) **Využití u diagnóz:** demence, mentální retardace, organická poškození mozku, stanovení kognitivního deficitu u schizofrenie či chronického abúzu návykové látky, dále je to běžná součást komplexního psychologického vyšetření pacienta. Patří sem:

- **Wechslerovy inteligenční škály pro dospělé WAIS-R** (celkem 14 subtestů rozdělených do 2 domén: verbální a performační IQ)

- **Ravenovy progresivní matrice** - jedná se o neverbální test, který by měl být méně diskriminující napříč kulturním zázemím. [Ravenn a Wechsler test online](#)

- **Wisconsinský test třídění karet**- exekutivní funkce, flexibilita při změně zadání
- **Reyova komplexní figura** -vizuální paměť. Pacient dostane obrázek k překreslení.

Osobnostní testy

Patří sem dotazníky, posuzovací škály a projektivní testy, které hodnotí osobnost vyšetřovaného a její případné abnormální rysy

- Projektivní testy:
 - **Rorschachův test** – princip: projekce vnitřního světa (zkušeností, emocí, osobnosti, prožívání, myšlení, představ...) do vnímání neurčitých a mnohovýznamových smyslových podnětů (skvrn) využívá schopnost pareidolie. Snaží se o rozbor osobnosti v celé její šíři, vč. nevědomých složek osobnosti. Má velký význam u vyšetření poruch osobnosti, diferenciální diagnostice psychotických stavů (schizofrenie vs. toxická psychóza)

Beck: bat, butterfly, moth
Plotrowski: bat (53%), butterfly (29%)
Dana (France): butterfly (39%)

Beck: two humans
Plotrowski: four-legged animal (34%, gray parts)
Dana (France): animal: dog, elephant, bear (50%, gray)

Beck: two humans (gray)
Plotrowski: human figures (72%, gray)
Dana (France): human (76%, gray)

Beck: animal hide, skin, rug
Plotrowski: animal skin, skin rug (41%)
Dana (France): animal skin (46%)

Beck: bat, butterfly, moth
Plotrowski: butterfly (48%), bat (40%)
Dana (France): butterfly (48%), bat (46%)

Beck: animal hide, skin, rug
Plotrowski: animal skin, skin rug (41%)
Dana (France): animal skin (46%)

Beck: human heads or faces (top)
Plotrowski: heads of women or children (27%, top)
Dana (France): human head (46%, top)

Beck: animal: not cat or dog (pink)
Plotrowski: four-legged animal (94%, pink)
Dana (France): four-legged animal (93%, pink)

Beck: human (orange)
Plotrowski: none
Dana (France): none

Beck: crab, lobster, spider (blue)
crab, spider (37%, blue),
rabbit head (31%, light green),
Plotrowski: green, caterpillars, worms, snakes (28%, deep green)
Dana (France): none

- **Tematický apercepční test TAT** - 30 obrázků, které vyšetřovaný popisuje, vytváří jim kontext a příběh. Popisuje jednotlivé postavy co si asi myslí a cítí. Na základě toho podobně jako u Rorschacha projikuje svůj vnitřní svět. jedná se o časově velmi náročnou vyšetřovací techniku.
- **Test kresby stromu (baum test) nebo postavy** - vyšetřovaný promítá svojí osobnost do kreslení zadaného úkolu
- Dotazníkové testy:
 - **MMPI - minesotský multifázický osobnostní dotazník** - patří k nejužívanějším metodám od 40. let 20. století. Opisuje více klinických škál (depresivita, hypochondrie, hysterie, psychastenie, psychopatie, sociální introverze, maskulinita-femininita, paranoidita, schizofrenie, mánie) a 3 validizační škály (lži, inkonzistence, korekce).

Otázky, které může lékař chtít po psychologovi zodpovědět: jestli je **deteriorace kognitivních funkcí** a v jaké oblasti, **odlišení deprese a demence**, jaká je **dynamika osobnosti**, jestli je přítomno **organické postižení**, jestli je přítomna **agrovace** obtíží, nebo nějaká **účelovost**, jaké jsou vztahy v rodině, jestli se jedná o **procesurální onemocnění**, nebo o dekompenzaci poruchy osobnosti/akutní odezvělou psychotickou ataku/toxickou psychózu, jestli **je vhodná psychoterapeutická péče a jaká**.

Baterie řady psychologických testů lze koupit pouze s diplomem psychologa a jejich využití v praxi je podmíněno absolvováním certifikovaného kurzu.

Laboratorní metody

Jedná se o stanovení koncentrací přirozených látek v krvi, moči, likvoru (mozkomíšním moku), léků a jejich metabolitů či návykových látek. Patří mezi doplňující vyšetření, zatím nevedou k stanovení diagnózy.

Rutinní vyšetření (u všech pacientů při hospitalizaci):

- Krev
 - krevní obraz (počet a tvar červených a bílých krvinek a krevních deštiček)
 - hladiny iontů (Na, K, Cl, Mg)
 - glukóza
 - jaterní testy (enzymy AST, ALP, ALT, GGT, bilirubin, pankreatická amyláza)
 - ledvinné parametry (urea, kreatinin)
 - celková bílkovina, albumin
 - CRP
- Moč
 - chemicky a sediment (počet erytrocytů, leukocytů, bakterií, nitritů, ketolátek)

Speciální vyšetření:

- Krev:
 - koagulace (APTT, INR)
 - hladiny vitamínů (B9, B12, Vit.D)

- hladiny hormonů (TSH, fT4, prolaktin, kortizol)
- hladiny metabolitů (amoniak)
- hladiny léků (klozapin, lithium, valproát, lamotrigin...)
- infekce (syfilis, žloutenky, HIV)
- psychoaktivní látky (alkohol, ethylglukuronid...)
- genetické vyšetření (polymorfizmy enzymů, geny pro dědičné nemoci)
- Moč
 - koncentrace psychoaktivních látek- orientační, pro forenzní účely je nutná koncentrace z krve, ale nedělá se běžně.
- Likvor

Rutina

Krevní obraz (KO)

Snížení krevního barviva hemoglobinu -**anémie**- může způsobovat úzkost, únavu, zmatenost. Při alkoholismu nalzáme tzv. **makrocytární anémii** = červené krvinky jsou zvětšené a množství hemoglobinu (krevního barviva) snižené, při jaterním postižení vidáme snížení krevních destiček-**trombocytopenii**.

Zvýšení bílých krvinek vidáme při celkových zánětech- **leukocytóza**.

Snížení krvinek bývá **nežádoucím účinkem** některých psychofarmak (klozapin - neutropénie, valproát - leukopenie, aplastická anémie, jiné hematotoxické léky: mirtazapin, carbamazepin, fenothiaziny)

Koncentrace iontů

Nerovnováha iontů může přispívat k vzniku deliria, bývá častá u aktivního abusu alkoholu.

zvýšení Na, Cl - při dehydrataci, může způsobovat stavy zmatenosti, často u demencí

snížení Na, Cl - hyperhydratace, při zvýšeném příjmu vody, přepíjení je velmi časté u mánie, psychóz, může být nebezpečné. Je toxické pro nervové buňky mozku kmene.

Snížení K - při malnutrici, u alkoholiků, u poruch příjmu potravy, u zvracení

Zvýšení K - při ledvinném selhání

snížení Mg- u alkoholiků

Glukóza

hypoglykémie - vede ke stavům zmatenosti, agresivní rapt, mráкотné stavy, až kóma

hyperglykémie - u diabetu, způsobuje neurastenický syndrom, až kóma

Jaterní testy

Bilirubin a jaterní enzymy (GGT, ALT, AST, ALP) - zvyšují se při poškození jater, u alkoholismu zejména GGT, při pokročilé cirhóze mohou být nižší (již nejsou aktivní buňky co by je produkovali)

Renální parametry

urea, kreatinin, kyselina močová - stoupají při ledvinovém selhání a dehydrataci, též u alkoholismu - zvýšená hladina se může projevit poruchou mentálních funkcí

Celková bílkovina a albumin

- snižené u malnutrice, u alkoholismu, u jaterní cirhózy, u poruch příjmu potravy.

CRP

- nespecifický marker zánětu, zvyšuje se při infekčních onemocněních virového i bakteriálního původu- u bakteriálního mnohem vyšší, dále u závažných zátěžových stavů (poranění, po operacích)
- je nutné aby bylo vždy odebráno u pacientů s deliriem - infekce může způsobovat nebo zhoršovat delirium.

Moč chemicky a sediment

- zejména zjišťujeme infekci močového traktu, (i při normálním CRP a hladině bílých krvinek v krvi může být přítomná cystitida, která způsobí delirium u starších pacientů)

Moč kultivace a citlivost- při podezření na uroinfekt k stanovení bakterií a jejich citlivosti na antibiotika.

Stanovení ledvinných a jaterních funkcí je důležité i pro rozhodování o dávce nebo druhu léků, které pacientovi předepíšeme. Většina psychiatrických léků se eliminuje buď ledvinami, nebo játry.

Speciální vyšetření

Koagulace (INR, APTT)

- bývá prodloužená u jaterní cirhózy- riziko komplikací (krvácení do GIT)

Koncentrace vit. B9 (foláty) a vit. B12

- deficit těchto vitamínů často u abusu alkoholu, podílí se na rozvoji a udržování demence, deprese, anémie etc.)

Vitamin D

- snížení přispívá k zhoršené kognitivní schopnosti a k depresi

Hormony

- **štítné žlázy (TSH, T3, T4)** - pokles se projevuje jako depresivní syndrom či pseudodemence, zvýšení se projevuje jako manický stav, delirium nebo psychóza
- **Prolaktin**- zvýšení je způsobeno některými antipsychotiky, zvýšení se projevuje sekrecí z prsu, gynekomastií (růst prsů u mužů), snížením libida, poruchou plodnosti či zvýšením hmotnosti
- **Kortizol**- nedělá se běžně - příliš nespecifické.
 - zvýšení u Cushingova syndromu, v těhotenství, při anorexii, depresi, zvyšuje suicidální riziko, úzkostné obtíže, poruchy koncentrace
 - snížení- u PTSD, únavového syndromu, chronické bolesti.

Amoniak

- stoupá při cirhóze a jaterním selhání; působí toxicky na mozek (jaterní encefalopatie) s neuropsychickými projevy (porucha vědomí a spánku, třes, dezorientace, porucha myšlení a osobnosti)

Koncentrace léků

- stanovujeme u léků s úzkým terapeutickým oknem (lithium, clozapin, valproát, lamotrigin)
- při podezření že pacient léky neužívá
- při podezření na atypickou metabolizaci léků

Koncentrace psychoaktivních látek v krvi

- nedělá se běžně, pouze při nutnosti prokázání aktuální intoxikace, zejména pro forenzní účely.

Alkohol

- většinou se stanovuje **alkoholtestrem (breathalyser)**

- alkohol se z krve odpařuje do plic, koncentrace ve vydechovaném vzduchu je pak úměrná

koncentraci v krvi. Obecně se má za to, že intoxikace alkoholem nad 0.5 promile snižuje validitu psychiatrického vyšetření a je nutno ho provádět až po ostrižlivění.

Infekce

- **žloutenky HAV, HBV, HCV** (zejména typu B a C) – při rizikovém pohlavním životě, iv. abúzu drog, možný přenos i v těhotenství na plod
- **HIV** – přenos: sex, IV aplikace drog, porod (Test na HIV lze provádět pouze se souhlasem dotčeného, AIDS syndrom se může projevovat demencí, depresí, halucinacemi)
- **Syfilis (lues)** – třetí stádium může napadat nervovou soustavu (pozdní stádium neléčené infekce) se projevuje tvorbou hrbolů (gumma) na povrchu těla, ty posléze vředovatí a deformují části těla. Gummata se však nemusí objevit pouze na kůži, ale mohou být prakticky v jakémkoliv orgánu vč. mozku (**neurolues**) s poruchou rovnováhy, obrnou svalů, bolestí a celou plejádou různých psychických příznaků (demence, psychóza, deprese, mánie, změny osobnosti) Dále je typické poškození aorty a míchy (s typickou šklubavou chůzí a narůstající obrnou svalů).

Genetické vyšetření

- Diagnostika geneticky podmíněných chorob (některé mentální retardace, dědičná forma Alzheimerovy choroby, Huntingtonova choroba...)
- Vyšetření genů pro enzymy, které metabolizují léky a návykové látky (Lidé se dělí na pomalé, středně rychlé a rychlé metabolizéry pro danou látku, což se pak projeví v účinnosti dané látky v těle a výskytu nežádoucích účinků)

Stanovení drogy v moči

- v rámci screeningu a kontrol abstinence, výsledkem je pouze pozitivita/negativita, pozitivita automaticky neznamená, že dotyčný je intoxikovaný (některé látky přetrvávají v moči i několik týdnů)

- kanabinoidy – po náhodném užití 2 týdny, při pravidleném abusu i měsíc
- opiáty a stimulancia – až 3 dny od aplikace
- benzodiazepiny – dle konkrétního druhu až 2 týdny.

Likvor

Lumbální punkce - při podezření na neuroinfekce, subarachnoidální krvácení, M. Alzheimer, autoimunitní onemocnění, RS, limbická encefalitida (projevuje se zejména změnami osobnosti, afektivními poruchami, poruchami paměti, zmateností, poruchami chování)

Zobrazovací metody

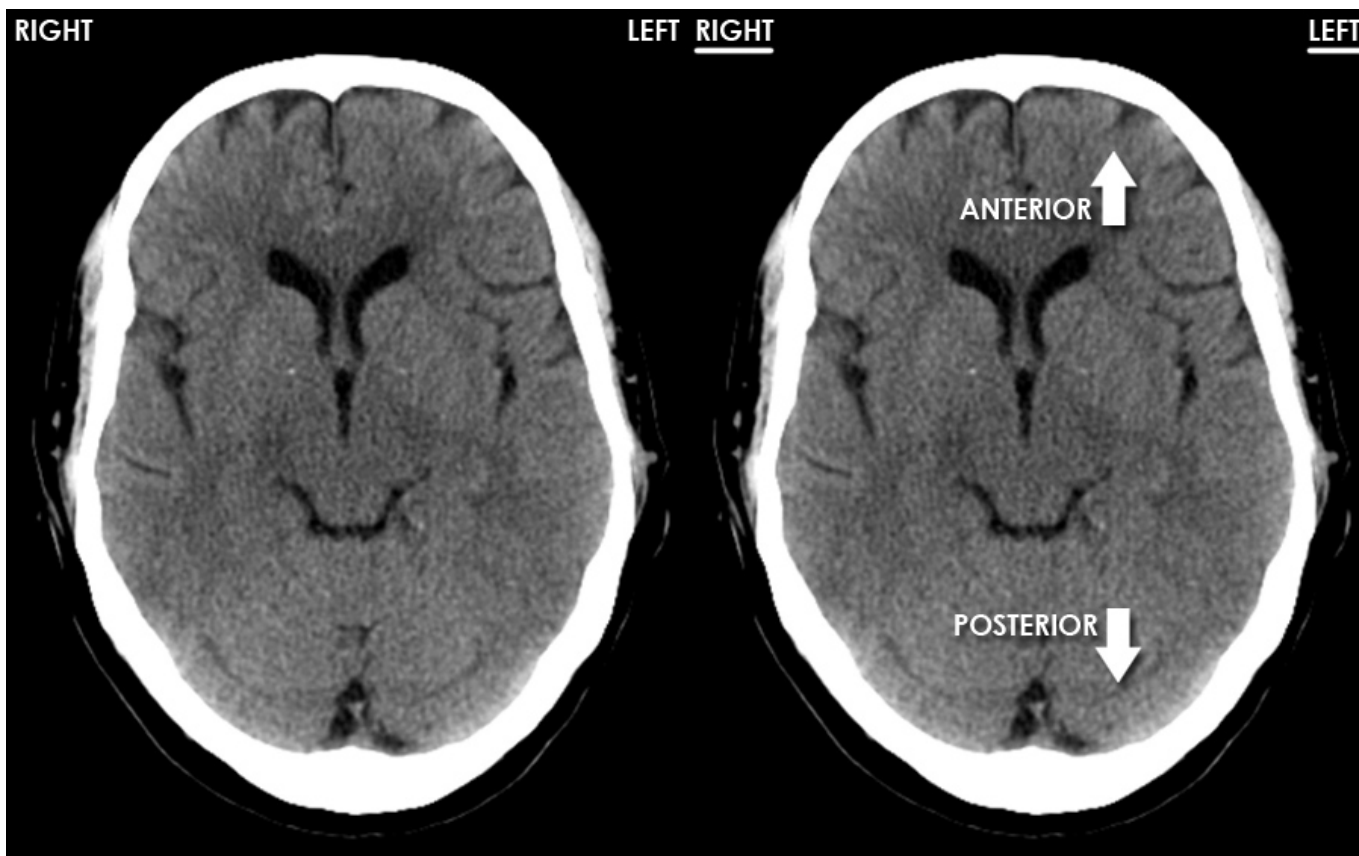
Podávají informace o morfologii, funkci a vlastnostech mozkové tkáně. V psychiatrii mají převážně význam k vyloučení organického postižení (nádor, atrofie, krvácení, ischemie) a dále výzkumnou a doplňující funkci.

- statické (strukturální): CT, MRI
- funkční: fMRI, PET, magnetická rezonanční spektroskopie
- elektrofyziologické: EEG

CT (computer tomography, počítačová tomografie)

- princip: roentgenové záření (rotující zdroj nad pacientem, poskládá obraz v počítači)
- trvání: asi 15 minut

- lze provést statimově ihned
- indikace: trauma hlavy, vyloučení krvácení, hrubší morfologické změny (atrofie, nádor, rozšíření komor), pokročilá ischemie.
- při použití RTG kontrastní látky lze zobrazit cévní systém.

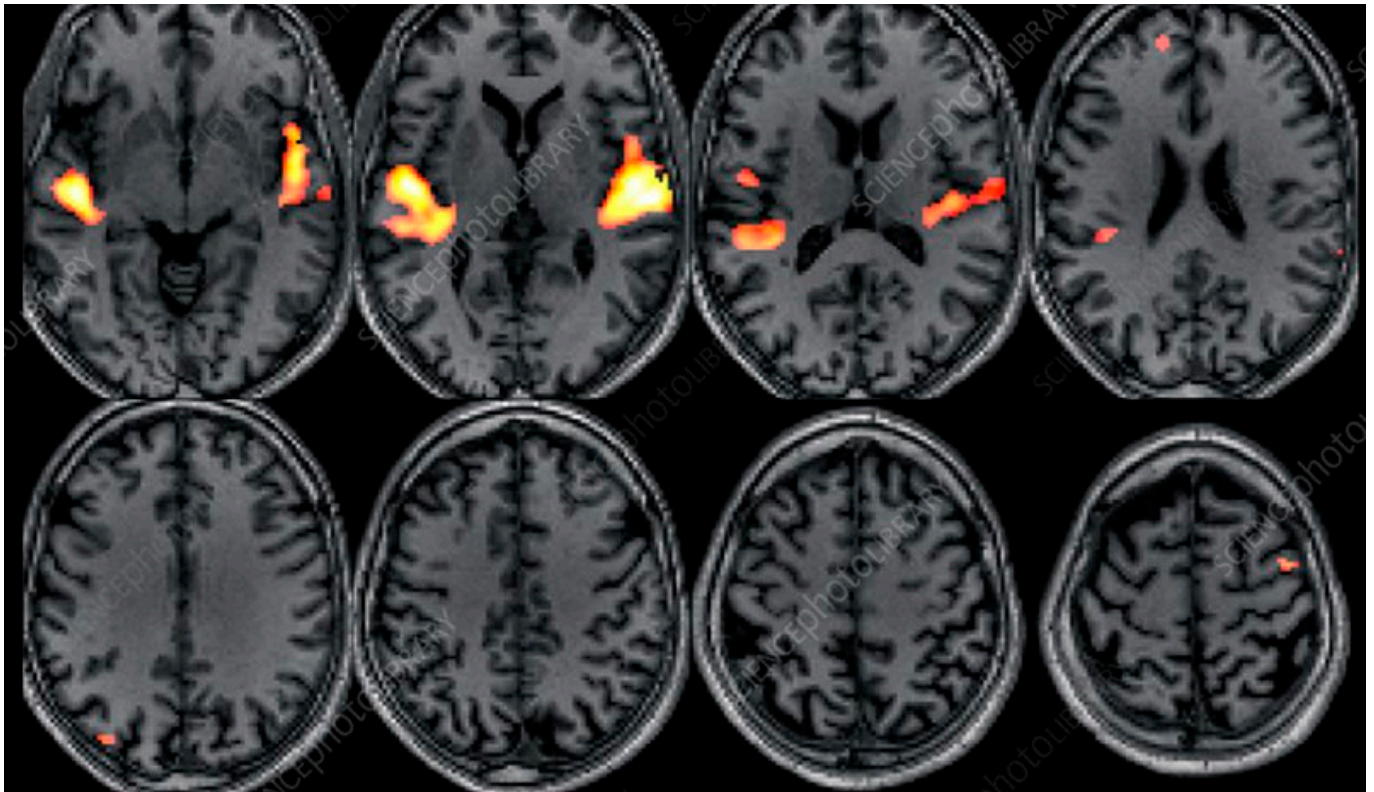
MRI (*magnetic resonance imaging, magnetická rezonance*)

- princip: magnetická excitace jader atomů vodíku vysílá radiofrekvenční vlnění, které je pak zachyceno systémem přijímajících cívek
- trvání: asi 40 minut
- déle se čeká an termín, oproti CT zobrazí mozkovou hmotu přesněji (bílou i šedou hmotu),
- význam má zejména u vyloučení organicity, odhalí přesněji ischemické změny a demyelinizační onemocnění (RS).
- indikace: nově vzniklá demence či kognitivní deficit, delirium, rychlá progresse duševní poruchy, 1. ataka psychotických onemocnění, afektivních nebo osobnostních poruch po 50. roce.

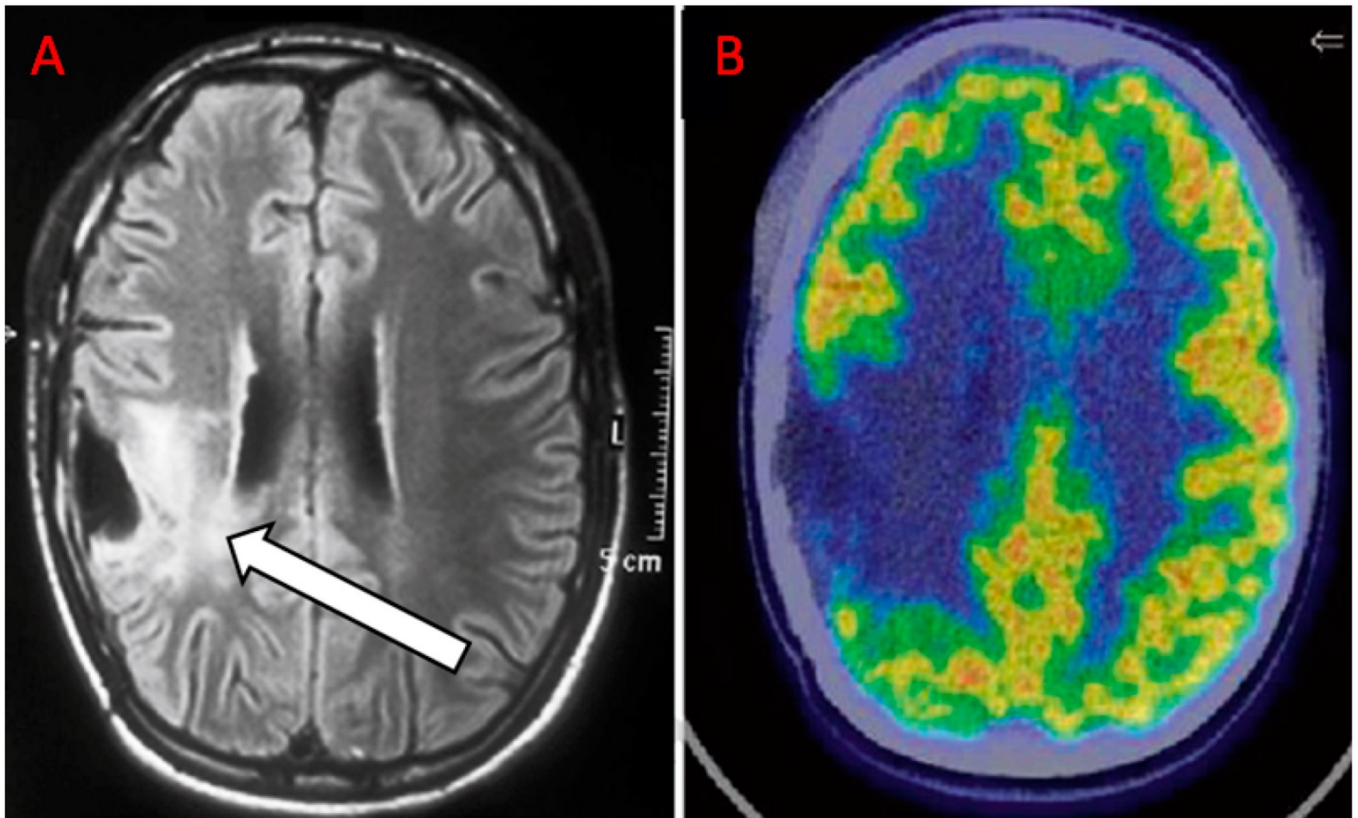
fMRI (funkční magnetická rezonance)

- princip: sleduje změnu signálu v čase (změna prokrvení nebo oxygenace určité části mozku) po aktivaci úloze (motorické, senzorycké, kognitivní)
- zatím pouze výzkumné použití
- obrázek ukazuje fMRI při poslechu hudby

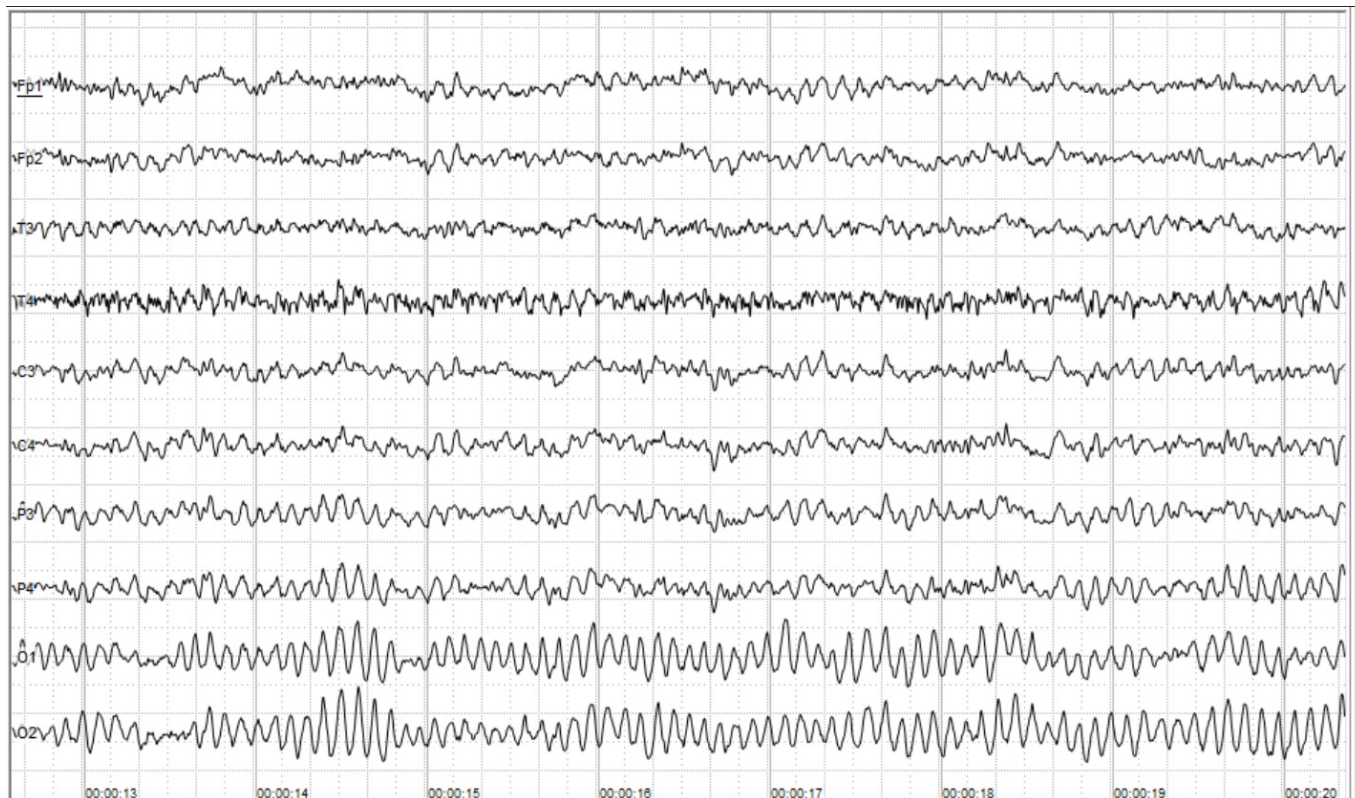
PET (pozitronová emisní tomografie)

- princip: nukleární medicína, chemická látka je označena radioaktivní látkou, která je vpravená do těla a je vychytaná mozkovou tkání, pokud se jedná o glukózu, vyšetřuje se metabolismus tkáně, pokud se jedná o jinou látku (farmakum, neurotransmitter) vyšetřuje se určitý neurotransmitterový systém. Takovým příkladem je **DaTSCAN**- zobrazení dopamiového systému při M. Parkinson
- téměř pouze výzkumná funkce
- indikace: přesnější vyšetření demence, jiný nevysvětlitelný kognitivní deficit, duševní onemocnění s nevysvětlitelnou extrapyramidovou symptomatikou.
- obrázek ukazuje snížený metabolismus poškozené tkáně (vlevo MRI, vpravo PET)

EEG (elektroencefalografie)

- princip: snímání elektrické aktivity mozku elektrodami umístěnými kolem hlavy, dosah měřitelnosti je pouze několik milimetrů (snímá signál pouze z mozkové kůry). Výsledek je EEG křivka, která zkoumá diferencí flukujícího elektrického pole mezi dvěma elektrodami, hodnotí se frekvence (alfa, beta, theta delta), amplituda, fáze, synchronie, rytmicita
- formy: evokované potenciály, video EEG, polysomnografie
- indikace: specificky odhalí pouze přítomnost epilepsie, dá se využít k vyloučení organicity, může pomoci při poruchách spánku, hybnosti, paroxysmálních poruchách vědomí.
- EEG aktivitu mění demence, poruchy štítné žlázy, mozkové záněty, delirium, intoxikace psychofarmaky (antipsychotika, benzodiazepiny, barbituráty, lithium, kabamazepiny, tricyklická antidepresiva)

Polysomnografie

- komplexní vyšetření ve spánkových laboratořích
- během spánku se měří: EEG, EMG (elektromyografie), Elektrookulogram, EKG (elektrokardiografie), pohyby hrudníku, břicha, airflow, saturace kyslíkem
- má význam u spánkové apnoe, narkolepsie, insomnie, hypersomnie.

Sexuologické vyšetření

provádí se

- při poruchách libida - tělesné vyšetření, stanovení hormonů, ultrazvuk pohlavních žláz, cévní vyšetření, spermogram, psychologické vyšetření...
- při sexuálních deviacích - falopletysmografie u mužů a vulvopletysmografie u žen: měří změny prokrvení pohlavních orgánů při stimulaci pacienta podnětovými sadami (obrázky, videa, zvuky)

From:

<https://imagined.site/uni/ppa/> - **Psychiatrie pro adiktology**

Permanent link:

https://imagined.site/uni/ppa/doku.php?id=psychiatricke_vysetreni&rev=1732554465

Last update: **2024/11/25 17:07**

